

VOORWOORD

MARCEL VAN DAM

Voorzitter redactie Jaarboek Vereniging van Griffiers

Lang voor het in politieke kringen modieus werd om te praten over een leven lang leren, was dat al heel gewoon voor niet-politici. Vervolgopleidingen naast een baan, cursussen, leergangen: het komt nu zelfs ouderwets over om dat allemaal nog op je CV te zetten. Waarbij al die boeken en artikelen die mensen lezen en lezen en alle bezochte congressen sowieso onvermeld blijven. Terwijl de mooiste leerervaringen toch vaak een bijna toevallig karakter hebben: *“We learned more from a three minute record than we ever learned in school”* om het in de woorden van Bruce Springsteen te zeggen. Net als elk jaar biedt de redactie u dan ook een leerzaam griffiers-jaarboek aan. Misschien dit jaar nog wel wat leerzamer dan andere jaren, omdat het jaarcongres 2016 ook in het teken van leren staat.

Natuurlijk hebben wij het accent gelegd op het leren over zaken in het hart van de democratie. Dat is immers onze biotoop. Het is een rijk palet. U kunt lezen over digitale manieren om de informatiepositie van volksvertegenwoordigers te versterken. Tom Kunzler schrijft daar een uitdagend verhaal over, wat je trouwens ook kunt lezen als een oproep aan die volksvertegenwoordigers om zich voor de noodzakelijke informatie niet zo enorm afhankelijk te maken van de bestuurders die ze op basis van diezelfde informatie proberen te controleren. De rol die Kunzler daarbij voor de griffier in gedachten heeft, scherpt Pascale Georgopoulou in

haar reflectie op dit betoog aan: griffiers gaan alleen mee op digitale datajacht als het de werking van de democratie versterkt.

Beslissingen nemen over gevoelige zaken als een AZC, hoe doe je dat in deze gepolariseerde tijden? Rolf Jongedijk heeft het meegemaakt, en vraagt zich nu af wat de betekenis van de gemeenteraad kan zijn om een democratisch proces rondom zo'n vraagstuk tot stand te brengen. Spannend is dat hij zich ook afvraagt hoe hij als griffier kan verantwoordelijk dat hij bijdraagt aan de kwaliteit van de lokale democratie. Dat zou mooi helpen bij het professionaliseren van ons ambacht.

Wat elke griffier ongetwijfeld ooit heeft geleerd is dat democratie juist *niet* de helft plus 1 betekent, maar draait om het beschermen van de positie van minderheden. Het valt echter helemaal niet mee die opvattingen van minderheden een plaats te geven. Pascale Georgopoulou laat zien hoe dat daadwerkelijk kan in haar interview met Jitske Kramer en Danielle Braun over het boek "Deep Democracy". Maarten Hageman sluit daar op aan in een parabel over vertrouwen in eigen kracht en de overtuiging dat ook uit een veelheid aan tegengestelde opvattingen waardevolle besluiten kunnen resulteren.

In het vorige jaarboek stond een historische bijdrage van de oud-griffier van de Tweede Kamer Willem-Hendrik de Beaufort (zie www.griffiers.nl/vereniging/jaarboeken/jaarboek-2015). Dat betoog leidde bij oud-Kamerlid Klaas de Vries tot vragen over de rol van een griffier. Daar heeft hij zo zijn eigen gedachten over. Voor de redactie was dat aanleiding om Bouke Wijma te vragen een tweegesprek tussen beide heren te arrangeren. Het resultaat is een leerzaam verslag, dat bij menige griffier wellicht ongemak oproept. Want deze ex-parlementariër verwacht nogal wat van een griffier als hoeder van het democratisch 'spel'.

Reuze hip zijn sinds een jaar of tien de zogeheten ambtelijke fusies. Er zijn er inmiddels een stuk of 20 in Nederland. De Rekenkamer Barendrecht heeft een onderzoek gedaan naar de resultaten van de ambtelijke fusie tussen de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk, oftewel de BAR-combinatie. Dat beeld is een paar jaar na de start weinig vreugdevol; de Rekenkamer was gelukkig kies genoeg om het rapport niet Bar en Boos te noemen. Paul Hofstra analyseert de uitkomsten en biedt leerpunten hoe een dergelijk proces van ambtelijke fusie beter zou kunnen verlopen.

Zelfs als je niet zou willen leren, maakt de naderende Omgevingswet dat onmogelijk. De wet grijpt diep in op hoe we gewend zijn om te gaan met ruimtelijke ordening en planologie. De rol van de overheid, bestuurders en volksvertegenwoordigers verandert ingrijpend. Griffiers krijgen daar direct mee te maken. Het is complex en veelomvattend, aan een *three minute record* heb je niet genoeg om het te doorgronden. Wie zich een goed eerste beeld wil vormen, leze het artikel van Eelke Horselenberg.

Jeroen van Urk houdt een gepassioneerd betoog om het lokale politiek-bestuurlijke stelsel te vernieuwen. We zijn hard op weg naar een implosie van het formalistische intern gerichte bestel. Dialoog met de samenleving kan er met moeite een beetje ingepast worden en heeft toch veelal het karakter van een moetje. Dat kan beter, opener, directer waarbij bewoners en bedrijven daadwerkelijk invloed krijgen. Zonder dat het verwordt tot het recht van de sterkste. Aardig is dat Van Urk daarbij voorrekenet dat een beter stelsel ook nog eens goedkoper is.

André Krouwel en Bram Geurkink laten zien hoe volksvertegenwoordigingen in Nederland steeds meer versnipperd raken. Dat er steeds meer partijen in een raad zijn vertegenwoordigd én er steeds minder relatief grote partijen zijn. Die doorzettende politieke fragmentatie heeft oorzaken en gevolgen. Meerderheidscolleges vormen wordt almaar lastiger en vergaderingen waar elke fractie het woord wil voeren duren almaar langer. Wij hebben het er als griffiers maar druk mee. De auteurs bespreken een aantal mogelijke oplossingen, maar één handzame oplossing zien zij niet. Zien wij dat als griffiers anders? Laat het ons weten!

De rode draad van het boek is leren over veranderingen in de democratie. Daarom wilde de redactie per se ook een beschouwing over een kernaspect van democratie: debat. Dat is meer dan gelukt, want er zijn zelfs twee betogen aan gewijd. Henk ter Velde laat zijn licht schijnen over de veranderende debatcultuur in de Tweede Kamer. Ooit was het een 'rustige uitwisseling van standpunten met het oog op een bestuurlijk resultaat'. Nu is het debat veel meer een te winnen wedstrijd, waarbij fracties het publiek via de media willen overtuigen. Net zo positief is Peter van der Geer, die toch wel verrassend concludeert dat het debat op lokaal niveau beter gaat dan het debat in de Tweede Kamer. Lokaal gaat het volgens hem nog om de inhoud en weten ze beter raad met burgerbemoenen. Daar kan *Den Haag* nog wat van leren.

Het Jaarboek is niet compleet zonder columns. Het is weer een brede oogst. Met gepaste trots melden we hier dat er dit jaar ook columns van heuse burgers zijn opgenomen. De redactie heeft ook buiten de kring van de *usual suspects* als bestuurders, onderzoekers of ambtenaren gezocht. En warempel, burgers zijn net mensen, want ze zijn het niet met elkaar eens. Ook aan de andere columns kunt u zich weer scherpener of ergeren. De redactie wenst u veel leesplezier.